

DÝŠINSKÉ HISTORICKÉ STŘÍPKY

Historie místa v širších souvislostech

Číslo 18 - Chalupy v Dyšíně vzniklé po roce 1808

č.p. 34-44

[illegible]

Jedná se o čísla, která v roce 1770 byla původně přidělena chalupám v Nové Huti a v Horomyslicích v jednotném číslování. Po přečíslení v roce 1808 je dostaly chaupy v Dýšině. Je tedy jasné, že všechny tyto chalupy (resp. čísla popisná) vznikly až po roce 1808.

Na mapě je označeno umístění těchto domů, číslo 37 bylo vlevo od vrat usedlosti č.p. 19

Chalupa č.p. 34

Kdysi byla vpravo na cestě do Hutě, dnes už nestojí.

1826 – Ján Ulč + Kateřina Ženíšková

1839 – Johan Ženíšek

1858 – Pfeifer Jan nádeník + Barbora Kodlová

1869 – Šmíd Dominik havíř nar. Chrást + Kateřina, děti Dominik, Cyril, Marie, služka Racková Markéta.

1890 – Vlček Josef ze Smědčic + Barbora, děti Martin, Josef, Anna, Václav

1900 – nezapsáno

1910 – Semmler Šimon je majitel, bydlí tam **Suchý Emanuel** Hrádek u Rokycan + **Barbora** Staré Benátky u Mladé Boleslavi, děti **Josef, Antonín, Anna, Marie, Václav, Emanuel, Vojtěch, Antonie**

Chalupa č.p. 35

1828 – Burda Štěpán + Marie Chudáčková

1839 – Burda Štěpán

1969 – Burda Štěpán starý noční hlídač, narozený v Plzenci, Burda Matěj slévač, Magdaléna Burdová, služka oba nar. Dýšina, dále Burda Josef kameník nar. v Nebílovech + Marie, dcery Marie nar. Stranov u Boleslavi, Antonie nar. Hostašov u Čáslavi, dále Burda Václav nar. v Dýšině, dále Čechura Hynek kovář nar. Svatka u Chrudimi.

1890 – Racek Josef z Dýšiny + Marie, syn Vojtěch (závodčí pluk 62), Dominik, Kateřina Magdaléna Marie, vnuk Karel Racek.

1900 – Racek Josef + Marie, dcera Majdaléna, dále Kašpar Vojtěch + Marie, dcera Marie .

1910 – Racek Jan + Marie z Bušovic, dále Kašpar Vojtěch z Lipovic, stárek ve mlýně v Nové Huti + Kašparová Marie z Dýšiny, děti Marie, Josef, František, Alžběta, Emilie, Božena, Vojtěch

Chalupa č. 35 – spodní část štítu zděná z vepřovic

Statek č.p. 36

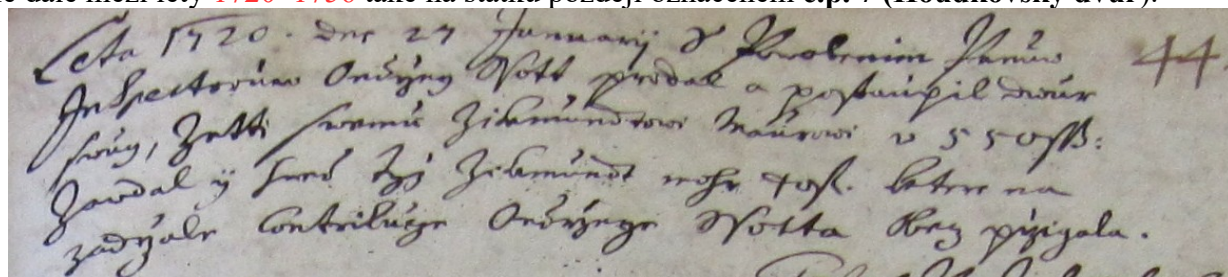
Chalupnická usedlost vedle obecního úřadu. Vpravo od obytné části je kamenná ohradní zeď zahrady, na níž byl prý nápis 1859, usedlost je ale určitě starší.

Postavil ji Josef Maur, respektive byl prvním majitelem, zapsaným od r. 1810, což může být cca stáří usedlosti, protože předtím bydlel Josef v č.p. 51.

Poznámky ke starší historii rodu Maurů:

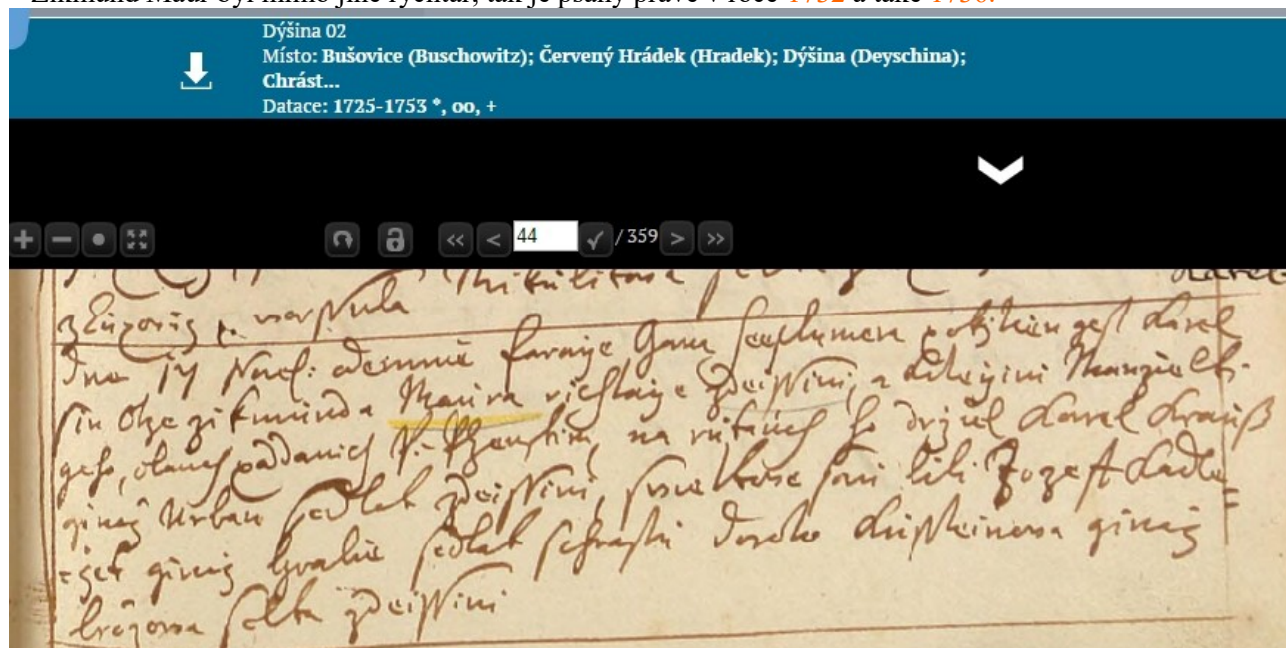
Příjmení Maur se psalo nejrůznějším způsobem – také Maurer, Mauer, Mohr a pod. Nejstarší zmínka o rodu Maurů v okolí je v Chrástu v Berní rule 1654 (Matěj Maurer – bez prokázaného vztahu k dýšinskému rodu).

V Dýšině je prvně psaný prokázaný předek rodu Maurů 1671–1687 Jan Maur, který tehdy vlastnil usedlost č. 22 a po něm byla psaná patrně na jeho ženu Lidmilu Maurovou (MAP). Ta se provdala za Jiřího Svobodu, ale už v roce 1712 vlastní usedlost 22 Zikmund Maur (patrně jejich syn – do roku 1720). Zikmund Maur (manželka 1. Woršila, 2. Kateřina) byl sedlák zapsaný 1707 v matrice (narození dítěte), dále v tereziánském katastru 1714 a v knize daňových povinností nejen u č.p. 22, ale dále mezi lety 1720–1756 také na statku později označeném č.p. 7 (Houdkovský dvůr).

Léta 1720 dne 27. ledna s povolením pánů inspektorů Ondřej Šott prodala postoupil dvůr svůj zeti svému Zikmundu Maurovi za 550.... (z knihy daň. povinností)

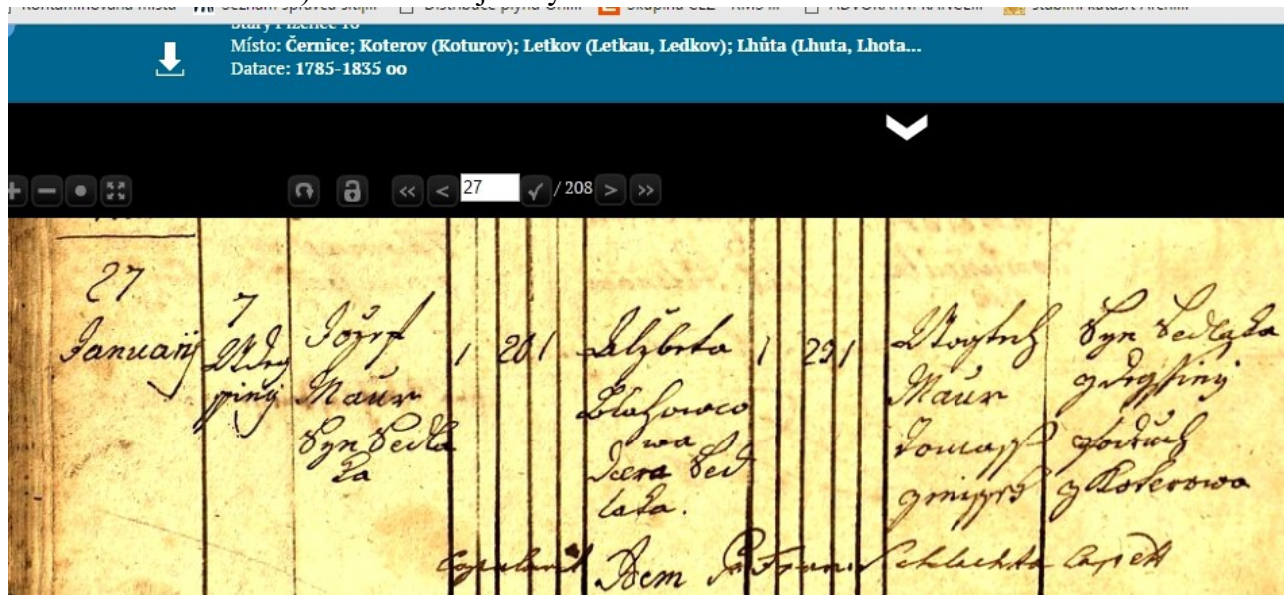
[Zikmund Maur](#) byl Šottovým zetěm ([Woršila](#) byla tedy rozená Šottová). Ovšem Ondřej Šott a jeho žena Markyta nebyli předky Maurů, protože Zikmundův syn Karel Maur byl synem jeho druhé ženy Kateřiny, Zikmund Maur byl mimo jiné rychtář, tak je psaný právě v roce **1732** a také **1736**.

Zápis narození Karla Maura

[Karel Maur](#) se narodil 14. 11. **1732**, jeho žena byla [Mariana Ženíšková](#), děti mimo jiné [Josef Maur](#). Josef byl bezpochyby synem, který nezdědil „sedmičku“ tu zdědil jiný syn – Hynek Maur. Proto Josef bydlel v chalupě č.p. 51 a to dost let (minimálně 1792–1804 – 6 dětí se jim tam narodilo), je pravděpodobné, že ji dokonce on, či jeho otec Karel postavili.

1810 – už v č.p. 36 [Josef Mauer \(Maur\)](#) sedlák z Dyšiny (n. 19. 1. 1768 syn) a [Alžběta Bláhovcová](#), dcera [Jana Bláhovce](#) sedláka z Koterova. Oddání byli v Koterově 27. 1. 1789 (20let ženich + 23let nevěsta). Měli mimo jiné syna [Martina](#).

Oddací záznam Josefa Maura syn sedláka z Dejšiny 7 a Alžběty Bláhovcové.

1822, 1820, 1822, 1827, 1829 – [Martin Maur](#) (n. 4. 6. 1793 Dyšina 51, žil v Dyšině 36) psaný jako chalupník + [Anna](#) dcera Jana Štekla z Plzně a Anny Štruncové z Bolevce. Martin Maur začal psát unikátní kroniku s událostmi ve vsi a v rodu Maurů psanou od r. 1845 a dochovanou dodnes.

1839 – [Martin Maur](#)

1856 – [Martin Maur](#) chalupník (syn předešlého Martina Maura, nar. 31. 12. 1827, z. 17. 2. 1893) +

Alžběta Šašková (matrika).

1869 – tentýž Maur Martin + Alžběta, děti Václav, Martin, Alžběta, Markéta, Kateřina, dále Štrunc Antonín z Ejpovic pomocník (sčítání lidu).

1890 – Beránek Ján z Kyšic + Kateřina, děti Ján, Matěj, Marie, Markéta, dále Josef bratr hospodáře.

1900 – Beránek Ján + Kateřina, děti Markéta, Matěj, otec Beránek Jan, Baumruková Kateřina služka,

1910 – Beránek Matěj nar. Kyšice zemědělec + Anna z Dýšiny, syn Václav matka Kateřina Beránková nar. Radobyčice, Taubrová Marie služka z Obory.

Chalupa č.p. 37

Stála na severní straně návsi, dle kroniky vlevo od vrat statku č. 19, vznikla patrně z výminku usedlosti. Podle systému číslování musela vzniknout po roce 1808, kdy se Huť přechíslovala.

1813 – Adam Martínek + Dorota Čiperová.

1839 – Martínek Jakub

1857 – Honzík Jiří + Martínková Kateřina

1869 – Honzík Jiří + Kateřina, děti Jan, Kateřina, Marie, Josef, sestra hospodářky Martínková Anna, její syn Martin, Martínková Marie.

1890 – Benda Václav nar. Starý Smolivec + Kateřina z Dýšiny, syn František.

1900 – Benda Václav + Kateřina, děti František, Josef, Marie

1910 – Benda Václav dělník v Bukovci v papírně + Kateřina, děti Josef zámečnický pomocník v železárně v Sedlci, Marie

Chalupa při pohledu ze dvora, dřív než to padlo... (Foudova studie)

Dnes má č.p. 37 chalupa ve dvoře v ulici V. Brožíka, v areálu dříve zvaném „U Šmídů“, odkdy nese tohle číslo (resp. kdy byla zrušena ta první třicetsedmička), není známo.

Chalupa č.p. 38 – „dolní“ hospoda – na návsi

Musela vzniknout mezi lety 1808-1820 (viz č.p. 39)

1839 – Jakub Chudáček

1869 – Josef Čipera hostinský, pův. Dýšina + Majdaléna pův. Klabava, syn Emanuel, dále Šásek František řezník z Horního Stupna + Kateřina rovněž Horní Stupno, Barbora Potůčková, František Šásek pomocníci, oba z Bezděkova, výminkářka Čechurová Marie.

Podle obecní kroniky měl v osmdesátých letech 19. století řeznickou a hostinskou činnost František Šásek, po něm tam byl nájemcem Jan Šásek, otec Vincence Šáška velkouzenáře v Plzni. Později objekt koupil Vojtěch Šásek z č.p. 20 (který provozoval hospodu a řeznictví v č.p.59 – „u Šmídů“) a živnosti tam provozoval jeho zeť Dražský.

1890 – Dražský František (řezník a hostinský) z Ejpovic + Kateřina, děti, Václav, dále Fryčková Alžběta z Dýšiny, děti Vojtěch, Václav.

1900 – Vojtěch Šásek + Alžběta, syn Martin, služky Alžběta Císařová, Anna Brožíková

1910 – Šásek Martin živnost řeznická a hostinská + Alžběta z Božkova, děti Ladislav, Marie, Jaroslav, Martin, otec Šásek Vojtěch, Čipera František učeň, Tolarová Alžběta služka z Kyšic, Martínková Růžena služka z Kyšic

Kolem r. 1933 ještě obě živnosti vede syn Vojtěcha Martin Šásek, který to převzal po Dražském (kronika).

(z Foudovy studie)

Chalupa č.p. 39

Chalupa stála na západní straně usedlosti č. 4 – vpravo od vrat. Původně na jejím místě bylo č. 45, které kolem roku 1820 zbourali, na jeho místě vznikla chalupa č. 39. Ta už rovněž nestojí.

1821, 1823 – Petr Jílek havíř + Marie Somrová

1827, 1828 – František Jílek + Anna Brejchová z Tymákova

1839 – Jílek František

1869 – Štrunc Jan z Kyšic + Alžběta, děti, Václav, Kateřina, otec Jílek František pův. Smědčice, matka Štruncová Dorota pův. Dýšina, dále Josef Jílek + Barbora pův. Třemošná, děti Karel, Anna.

1890 – Čtrnáct Petr zedník + Kateřina z Nové Huti, děti František, Jan, Marie, Anna, Alžběta. Dále Čtrnáct Pavel otec, Šimková Anna pův. Dýšina, vdova z Křiš.

1900, 1910 – není

Místo, kde stála staré č. 45 a později i 39.

Chalupa č.p. 40

Na západ od usedlosti č. 4, vedle místa, kde bývala č.p. 39.

1811, 1817 – Jakub Krásnej + Marie Anna dcera Josefa Martínka.

1827 – František Novák + Kateřina Krásná

1839 – Halada František

1856 – Vitouš Josef vozka

1858 – Jan Fryček uhlíř

1862 – Atesinger Václav kočí na železné dráze + Rozina od Prachatic

1869 – Václav Jílek + Kateřina, děti Václav, Anna, Kateřina, Barbora.

1890 – Šašek Martin obchodník + Majdaléna, děti Václav, Alžběta, Marie

1900 – Šašek Martin, + Majdaléna, děti Václav Marie

1910 – Šašek Martin + Majdaléna oba pův. Dýšina, obchod se smíšeným zbožím

Kolem roku 1880 se sem přestěhoval Martin Šašek a měl tu obchod s koloniálním zbožím až do roku 1921, pak tam byl obchodník Kratochvíl a po něm František Kadlec (obecní kronika 1933)

(část staré pohlednice)

Chalupa č.p. 41

Chalupa u kostela, kde dříve byla cihelna, pravděpodobně už od třicetileté války. Současný prostor kolem této chalupy, kolem parkoviště hřbitova, ale také na druhé straně – místo dnešního hřiště byl jámou, odkud se těžila hlína na cihly. Vlastní chalupa cihelny patrně byla prapůvodně na straně u kostela, později byla ale také postavena u hřiště.

Mapa cca z roku 1952 s vyznačenými místy těžby hlíny pro cihelnu a s budovou v místě dnešního hřiště.

- 1816 – Dominik Ženíšek cihlář + Kateřina dcera Norberta Hallady
 1820, 1822, 1827 – František Hallada cihlář + Anna dc. Jana Novýho
 1839 – Krásný Václav
 1863 – Josef Podroušek nádeník na železné dráze + Marie Grundrádová
 1869 – Krásný František uhlíř + Barbora, děti Josef, Marie, Kateřina, výminkář Halada František hrobník a cihlář, syn Tadeáš Halalda, bratr Václav Halada, obuvníci.
 1890 – Krásný František + Barbora, děti Václav, Josefa, Anna.
 1900 – Krásný Václav + Anna, děti Kateřina, Johana, otec Krásný František + Barbora
 1910 – Majitel Krásný Václav, bydlí tam Sedlecký Josef Hrádek u Rokycan kamenouhelné doly + Kateřina z Dýšiny, dcera Růžena, pracuje jako služka, František, Václav a Josef slévači, Antonín, Anna, Vojtěch, Kateřina, Marie, dále Krásný František otec.
 Václav Krásný vykonával 22 let práci hrobníka, zemřel 1919 (obecní kronika)

Chalupa č.p. 42

Chalupa u hřiště, za současným č.p. 41, dnes přestavěné (viz obrázek č.p. 41). Umístění tohoto domu jsem odvodila z mapy stabilního katastru, ale v obecním stavebním archivu jsou indicie, že mohlo stát směrem na Chrást vedle čp. 67 - v zátočině. Viz „Střípky“ č. 23 – popis u č.p.77!

- 1861 – Strnad František prácevedoucí na železné dráze syn šenkýře z Hrubé Skály + Terezie Havránková dcera fořta z Jindřichova Hradce
 1839 – Štrunc Josef (syn Jakuba Štrunce Chalupníka z Dýšiny 42 a Doroty Fričkové ze Smědčic 8), + Barbora (dcera Jakuba Ulče z Dýšiny 20 a Kateřiny Bláhovcové z Koterova)
 1869 – Štrunc Josef pův. z Dýšiny + Barbora, děti František, Václav, dále Štrunc Josef + Eleanor,

děti [František](#), [Marie](#).

[1890](#) – [Friček Pavel](#) + [Anna](#), děti [Václav](#), [František](#), [Alžběta](#), [Albína](#), [Marie](#).

[1900](#) – [Chejn Ján](#) + [Josefa](#), děti [Anna](#), [František](#), [Marie](#), dále [Hájková Johana](#), děti [Marie](#), [Kateřina](#), [Anna](#), dále [Štrunc Kašpar](#)

[1910](#) – [Martínek Vojtěch](#) pův. Kyšice, dělník vrchní stavby na železnici + [Marie](#) z Chrástu, děti [Václav](#), [Marie](#), dále [Drábek Karel](#) z Dlouhé Lhoty u Rokycan mistr bednářský + [Marie](#) z Mýta, děti [Jan](#), [Antonín](#), [Karel](#), bednářští pomocníci, [Anna](#), [Marie](#), [Josef](#).

Dům č.p. 43 – místo bývalé nejstarší školy u kostela, obchod, pošta.

Viz také „[Strípky](#)“ díl 8.

[1826](#) – [Franz Břach](#) + [Markyta Kritšová](#)

[1829](#) – [František Novák](#) + [Kateřina Krásná](#)

[1833](#) – [Ondřej Král](#) (záznam + rozmačkán a udušen pod hřídely v továrně v Horomyslicích)

[1839](#) – nezapsáno

[1856](#) – [Brandtner Jan](#) obchodník, syn Jana Brandtnera lesního z Voseka 1 + [Antonie Landtnerová](#) dcera nadlesního z Chrástu.

[1860](#) – [Stružka Josef](#) tesař + [Pechová Kateřina](#)

V č.p. 43 žil ještě v roce [1869](#) c.k. poštovník a obchodník [Jan Brandtner](#) z Těně u Strašic (sčítání lidu) s manželkou [Annou](#) z Plzně Vysoké a s dětmi, syn byl obchodník v Praze. Kromě nich tam žili [Jan Burian](#) krejčí ze Štěnovic a hutník [Kessl František](#) (Sedlec).

V roce [1890](#) tam bydlí [Václav Štok](#) z Prahy magistr lékařství s manželkou [Adolfínou](#) a dcerou [Růžnou](#), která tu vedla obchod se smíšeným zbožím, všichni z Prahy. Dále neteř [Lebšová Bohumila](#), služka [Nováková Dorota](#) z Bušovic, [Černý Josef](#) učitel původem z Klabavy + [Kateřina](#), děti [Jaroslav](#), [Adéla](#). A také [Jan Číž](#) z Liblína berní dozorce + [Anna](#), děti [František](#), [Václav](#), [Josefa](#), [Anna](#). Podle obecní kroniky Brandtner dům kolem roku [1850](#) přestavěl a založil tam **koloniální obchod** (pozn. přestavěl jakýsi dům č.p. 43 postavený na místě nejstarší školy, kterou zbourali kolem roku 1818). Obchod tam fungoval do [1884](#), kdy přišel do konkurzu. Od roku [1869](#) tu byla **pošta** a Brandtner byl prvním c.k. poštovníkem. Po jeho smrti tam byli další obchodníci [Jan Falc](#), [Karel Kulík](#), [žid Epstein](#), [Eliška Trejbalová](#), v roce [1922](#) obchod odkoupilo Zemědělské konzumní družstvo. Trejbalová pokračovala v obchodní živnosti ve svém domku č.p. 47, tam pokračoval s obchodem s potravinami za první republiky pekař Jindřich Ernest.

[1900](#) – [Trejbal Josef](#) + [Alžběta](#), děti [Emilie](#), [Marie](#), [Josef](#), [Vilhelm](#), [Anna](#), dále MUDr. [Bartoš Antonín](#) lékař

[1910](#) – majitelka [Šestáková Marie](#), bydlí tam [Skala Karel](#) z Usilova na Domažlicku truhlář + [Johanna](#) z Horomyslic, dcera [Marie](#), dále [Forejt Rudolf](#) slévač rokycanské městské železářny + [Marie](#), děti [Milada](#) a [František](#), dále [Jizbová Anna](#) z Tuhane u Mělníka soukromnice

Chalupa č.p. 44

Chalupa u domu služeb

1802 – Jan Chudáček hajný + Marie Ulčová

1821 – Jan Ulč podruh + Anna

1839 – Šašek Vojtěch

1857 – Šašek Josef

1869 – Šašek Josef + Magdaléna , děti Martin, Václav, Alžběta, výminkářka Marie

1890 – Salcman Jan z Hrádku + Marie (+ 1889 – MyHerit.), děti Dominik, Kateřina, Alžběta, dále, Vopatová Josefa.

1900 – Martínek František + Marie, děti Josef, František, Martin, Pavel, Marie, matka Martínková Marie

1910 – Martínek František zemědělec + Marie z Kyšic, děti Josef, František, Martin, Pavel, Marie

.....
Osoby ve výše uvedených odstavcích nemusí být vyloženě majitelé, ale lidé, kteří jsou u objektu psaní v různých listinách a knihách, protože platili poplatky, případně se jim tam narodily děti, jinými slovy tady žili a zanechali jakousi stopu. Informace jsou získané z veřejně přístupných zdrojů – archivy a digitalizované materiály. Popis historie a osoby zapsané v prvním díle obecní kroniky jsou částečně smyšlené a pak opakovaně opisovány různými autory bez ověření a udání zdroje a tedy nevěrohodné. Na to v kronice upozorňuje i Václav Čtrnáct.

Budu ráda za jakékoliv doplnění. Prosím o shovívavost v případě nějakých nepřesností, v takovém objemu dat se chybička může objevit, každopádně lze jakýkoliv údaj na požádání ověřit a rozvinout o další věci tady neuvedené.

Zdroje: www.archivnimapy.cz, www.portafontium.cz, www.mapy.cz, dokumenty a knihy Archiv města Plzně (AMP), www.portafontium.eu, obecní a farní kronika,

.....
Nejedná se o vědecké pojednání, ale pohled obyvatele Dýšiny, který se zajímá o její historii
Zpracovala: Pavla Velleková verze 6/2016, (vellekova.p@seznam.cz)